

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Dredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6, I nadst. Učiteljska tiakarna.

Narečnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 48, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inzerati: Enostopna petiti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglasi in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Delavskemu ljudstvu v jugoslovanskih pokrajinah!

V četrtek, dne 6. t. m., smo se sestali socialistični člani Državnega veča, odposlanci socialno demokratičnih strank iz Slovenije, Banovine in Vojvodine, na razgovor o političnem položaju in o bližnjih nalogah socialistične parlamentarne frakcije. Debata je pokazala popolno soglasje v oceni političnega položaja in v shvačanju političnih nalog, ki čakajo socialistično delegacijo v začasnem Narodnem predstavništvu. Vsi socialistični poslanci iz omenjenih pokrajin so se združili v enotnem parlamentarnem klubu in ugotovile so se vodilne misli o političnem delu v bližnji bodočnosti.

Prva in poglavitna je potreba po čim hitrejši konsolidaciji nove države in čim bistrejši obnovi gospodarskega življenja. Iz tega vidika smatra klub socialno demokratičnih poslancev sodelovanje v centralni vladi v sedanjih okoliščinah za še umestno, ker socialno demokratična delegacija ne more in ne sme prevzeti natične delegacije, da bi s svojo pasivnostjo zavlačevala, kalila in ovirala proces konsolidacije, ki je baš v življenskem interesu delavskega razreda.

Kot sredstvo te konsolidacije služi naj na eni strani oživotvorenje Zveze narodov na podlagi medsebojnega sporazuma, ki naj omogoči odpravo militarizma in organizacijo narodne obrambe na načelu narodne milice in v sedanjem času takojšnjo demobilizacijo ter s tem odpre pot rodovitnemu gospodarskemu, kulturnemu in socialnemu delu.

Zveza narodov pa je mogoča le tedaj, če se tudi na ozemlju vsake poedine države ustvari sporazumno sožitje in sodelovanje na njem prebivajočih narodov. Vsled tega napovedujemo, neizvesti načelom socialistične internacionale, nezvesti boju vsakršnemu narodnemu nasilju nad narodnimi manjšinami, ki pripadajo po sklepih mirovnega zbora ozemlju naše države.

Na drugi strani vidi klub socialno demokratičnih poslancev v najširši demokratizaciji državne ustave in vseh panog javne uprave ter v čim hitrejšem sklicanju konstituante bližnico do konsolidacije in hkrati najzanesljivejši pred-

pogoj uspešnega boja delavskega razreda za socializem, za življenje.

Vsled tega namerava klub zastaviti vse svoje sile za uvedbo splošne in enake, neposredne in tajne volilne pravice s proporcijnim volilnim sistemom za vse državljane, stare nad 21 let, brez razlike spola, in sicer za vse zakonodajne in upravne zastope, nadalje zahteva demokratizacijo vsega sodstva in demokratizacijo šolstva, ločitev cerkve od države, odpravo sleherne cenzure in upostavitve popolne svobode tiska, zborovanja in združevanja.

Smatramo zakonodajni centralizem za nujno zahtevo zgodovinsko danega položaja, ki naj roko v roki z avtonomno organizacijo javne uprave omogoči, kulturni, gospodarski in socialni razmah države, ne da bi bila posamezna plemena v svojem specifičnem razvoju ovirana.

Samo ob sebi je umljivo, da zahtevamo uvedbo republikanske oblike za našo državo, ker vidimo v tej državni formi najidealnejši izraz politične demokracije, ki je predpogoj socialistične družabne organizacije. Odklanjamo pa tudi v tem pogledu vsako nasilje od katerekoli strani in stoječ na stališču parlamentarne demokracije prepuščamo ureditev tega vprašanja svobodni odločitvi ustavotvorne skupščine.

Glede na aktualne gospodarsko- in socialnopolitične naloge zahtevamo predvsem razlastitev veleposestev in ureditev socialno pravične zemljiške posesti, da bo lastninski ustroj zemlje odgovarjal odnošajem obdelovanja, nadalje socializacijo velikih industrijskih in transportnih podjetij in rudnikov.

Zahtevamo izdatno socialno zavarovanje za slučaj bolezni, nezgod, onemoglosti, starosti in nezaposlenosti za delavce vseh poklicov in njih rodbine, najobsežnejšo zakonito zaščito delavskega zdravja in življenja, delavskega ženstva in mladine, resnično oskrbo vojnih invalidov ter sirot in vdov po padlih vojaki, ustvaritev zdravih stanovanj za vse sloje prebivalstva z izločitvijo zemljiške in stavbne špekulacije ter moderno organizacijo delovnega

trga ob takojšnjem podvzetju najnih javnih zgradb.

Za prehodni čas do izhoda iz produkcijske in prometne anarhije, ki nas je vanjo pahnila svetovna vojna, zahtevamo, da posveča državnna uprava največjo skrb zadostni prehrani izstradanih ljudskih množic in da z železno roko ubije široko razpredeni sistem razbojne špekulacije na račun ljudskega življenja.

Končno terjamo, da se k stroškom javne uprave predvsem in v izdatni progresiji pritegnejo veliki dohodki in velike dedščine in da se v svrhu odprave vojne bede izvede popolna davčna konfiskacija vojnih dobičkov in socialnim in kulturnim potrebščinam primerne oddaja premoženj.

Sodrug, sodružice!

Parlamentarna arena je le omejen del bpišča, na katerem se odigrava boj delavskega razreda za socialistično organizacijo človeške družbe. Dejanski uspeh naše parlamentarne akcije, v grobih obrisih načrtane v teh smernicah, more biti le odmev širokega in globokega socialističnega gibanja v vsej deželi. Pozivamo vas, da se strnete v političnih in strokovnih organizacijah, da pripeljete z živim zgledom in zavestno besedo vanje vse tiste, ki so doslej brezbrizni stali izven socialističnega gibanja in da po potrebi s svojim discipliniranim nastopom podelite našim zahtevam tako mogočen poudarek, da ga meščanska družba ne bo mogla preslišati. Ni več daleč čas, ko bo jugoslovansko ljudstvo poklicano, da si v svobodnih volitvah izbere ustavotvorni zbor, ki naj postavi temelje in na njih izgradi našo novo državo. Ta čas mora najti socialistično armado v vseh njenih delih zbrano, disciplinirano, in pripravljeno, da si jugoslovansko delavsko ljudstvo zagotovi merodajen vpliv na zgradbo nove države.

V tem smislu Vam kličemo:

Na delo za mednarodni socializem!

V Belgradu, dne 7. marca 1919.

Klub socialno-demokratičnih poslancev v Državnem veču.

Melhijor Čobal, s. r.
Josip Kopač, s. r.
Anton Kristan, s. r.

Dr. Dragotin Lončar, s. r.
Josip Petejan, s. r.
Vilim Bukšeg, s. r.

Slavko Henc, s. r.
Vitomir Korač, s. r.
Vasa Knežević, s. r.

Dušan Tušanović, s. r.
Dr. Milan Sekulić, s. r.
Dr. Mita Topalović, s. r.

Mariborskemu Delavcu oziroma advokatom okrog JDS.

V Mariborskem delavcu z dne 6. marca t. l. odgovarjajo v svoji mehkočutnosti zadeti gospodje okrog JDS »Napreju«. Občutljivost teh ljudi se nas prav čudno doimi, če govorijo o nedostojnosti in tonu besed, dočim mi prav več ne mislijo, da je nedostojno bilo njihovo ravnanje. Dejstvo je: bivši konsorcij je poveril gosp. Weixlu, — ki si je sicer lastil popolno pravico nad Mariborskim delavcem, kar pa ne bi mogel dokazati — da naj vsled finančnih težkoč list eventuelno izroči drugim ljudem. Neoporečno pravico pa je list prejšnjega konsorcija imel, da da v slovo pojasnilo, zakaj da je list kot tak prenehal. Tu ne gre za to, ali je bil preje list izrečno socialističen ali ne, gotovo pa je, da ni bil pisan za jugoslovansko napredno stranko. In to pojasnilo preprečiti si je drznil vzajemno z g. Weixlom, ki mu itak ni za kaj drugega ko za kšeft ali denar, ves sedanjí konsorcij, ki to za to dejanje soodgovoren. Tu je torej najprvo bilo neobčudno, nedostojno dejanje, in naše besede o takem dejanju so bilo temu čisto primerne. Za finansiranje lista v prejšnjem konsorciju pa so se dali na razpolago tudi dru-

gi člani prejšnjega konsorcija; g. Weixel je torej finance samo vodil in vsled tega tudi ni imel potem pravice, poljubno delati z listom. In ta g. Weixel je imel namen list ustaviti, in sploh znebiti se ga, seveda najraje na ta način, da kdo deficit plača. In to se mu je posrečilo.

Dalje se v članku kot odgovor »Napreju« trdi, da je v prvi številki javila, da Tiskovna zadruga prevzame list. Tam se je le na kratko (!) povedalo, da nov konsorcij in nov urednik prevzema list.

Nov konsorcij in nov urednik in nova stranka pa naj bi bila toliko ponosna, da se predstavi, če ne s pravim, pa vsaj z novim imenom!

Dalje: Jugoslovanska demokratična stranka hoče posvetiti vso skrb malemu in trpečemu človeku! Da, da, advokatje, trgovci, tovarnarji in veleposestniki so vedno skrbeli za to — zlasti do dandanes.

Naj to rajše prepustijo nam. Naj le rajši branijo svoje meščanske interese; saj jim uradniki že skoro uhalajo, že vedo zakaj! Mislimo, da smo že preje pojasnili v čem je bila čifutarija in umazanost, pa povejmo še enkrat: v špekulantstvu s staro firmo in v impertinenci, da so preprečili Pojasnilo, ki je bilo že stavljen!

Tiste gospode pa, ki jih mariborski kapitalisti poznajo, naj le navedejo z imenom. Povemo le, da si nismo hoteli z nobenim tujim denarjem kaj pridobiti, nego samo to, da se eventuelno še nekako pogodimo, da gospodu Weixlu povrnemo deficit, seveda potem nadaljnega sodelovanja; a ker g. Weixl kot zvest pristaš JDS, kar smo itak vedeli in ki ga jim prav radi privoščimo, ni hotel od nas poravnave, smo se hoteli le mirno posloviti in raziti. Toliko smo hoteli s tujim denarjem. S tujim delom da smo si hoteli ustvariti glasilo? Mi smo že sami delali, vrstice pisane od g. Weixla pa lahko seštejemo na prste. Kje je torej tisto tude delo?

In kdo pa je nas plačal za tisto delo, da bi nam imel kaj očitati! Tu prosim odgovora!

Umazanost in čifutarija pa si ne moremo več ohraniti zase, ker jih imate že sami v zakupu. In ravno tako dolajo merodajni gospodje okrog meščanskih strank v politiki. Ali ste poklicali kakega zastopnika delavske stranke v okrajni zastop, v okrajni šolski svet in v mestni šolski svet?

Na kaj čakate? Ali ste tu res pravi demokrati?

OUTLAW:

Narodno gospodarski utrinki.

V.

Naše vodne moči in elektrificiranje Slovenije.

(Dalje.)

Energija vodne moči Drave pri Fali je torej v gospodarskem in stavbenem oziru takoj izrabljiva in čaka le našega gospodarskega razpolaganja. Vsako uro, vsako minuto se odteka preko falških jezov približno 30.000 konjskih moči, s katerimi se nismo ekonomično obračunali, katero moč v našo lastno škodo prepustimo svoji nekoristni usodi, da v penečih valovih izgublja svojo potencialno energijo, da se ob skalah dravske struge razblinja delavna pripravnost in delavna sila te razpoložljive in izgrajene vodne moči.

Ker postane za marsikoga slika jasnejša, ako izračunava to izgubo v kronah in ne v konjskih močeh, ker govori denarni jezik razumljivejšo razlago nego fizikalni pojem, prestavi konjske moči v krone. V današnjih razmerah je povprečna cena za kilovatno uro pri izrabi v industrijalne namene 10 vinarjev — preje prenizko, ko previsoko. Na tem temelju predstavljajo te konjske moči sledečo kronsko vrednost:

30.000 : 0,8 = 24.000 kilovatnih ur in teh 24.000 kilovatov izrabljenih skozi 360 dni v letu iznese približno:

24.000 . 10 . 24 . 360

= 20.000.000 kron.

100

Torej 20 milijonov kron je vsako leto izgubljenih, dokler ne izrabimo te vodne moči. In pri našem narodnem gospodarstvu to, za Boga, niso mačkine solze! Ta slika našega neproduktivnega gospodarstva bo še žalostnejša, ako bomo premotrali nadaljnje, do danes še ne izgrajene vodne moči.

Ta Drava! Ta čudotvorna reka nepojmljivega bogastva! Koliko narodnega premoženja izliva dan za dnevom preko Donave v Črno morje! Dokler je bila ta reka last bogate in obilne države, ni bilo za njeno existenco od naše strani nobenega snutja. A danes, v naročju revnega, siromašnega početnika mora zainteresirati slednjega posameznika, danes, v trenutku našega gospodarskega osamosvojenja in našega svetovnega uveljavljanja nam ta energetska notranost Drave more pripovedovati vsó drugo povest, kakor v preteklih časih. Danes nam naj ona pripoveduje, da prenaša ona svoje zaklade v našo korist, za našo gospodarsko vstajenje. Ta povest pa šumi, da jo slišimo, da sledimo njenim notranjim tajnostim.

Poglejmo torej, kaj pomenja Drava v narodnogospodarskem oziru, kake zaklade ona nedvignjeno in neizrabljeno prenaša v svoji dolgi strugi.

Zapadno Mariboru proti Marnbergu so poleg izrabne stopnje pri Fali še tri večje hidroelektrične centrale mogoče, katere so z ozirrom na izgradnjo in velikost skoro popolnoma enake. Pri vseh teh treh stopnjah je vodnega padca 13 do 15 metrov in ker niso te vodne stopnje med seboj zelo oddaljene, je tudi vodna množina teh treh central skoro ena in ista. V meri od Maribora proti Marnbergu slede te centrale po nastopnem redu:

1. približno 4 km od državnega mostu v Mariboru pri takozvanem «Felberinsel» je prva stopnja. V sestavi je ta centrala skoro popolnoma enaka onej v Fali in računamo torej nepretirano s 35.000 konjskimi močmi.

2. Preskočivši vodnoelektrično centralo v Fali, o kateri sem že obširno govoril, pridemo do približno 28 km od Maribora oddaljene vodne stopnje pri Sv. Ožbaltu. Ta vodna moč je bila že koncesionirana preje omenjeni družbi: steiermärkische Elektrizitätsgesellschaft, in sicer z letom 1918, ur. št. 10/165/22/1918.

Vodni padec te stopnje znaša 13,5 m pri mali vodi od približno 335 sekundnih kubičnih metrih. Projektirana kapaciteta te vodne moči je 43.000 konjskih moči ali približno 31.000 kilovatov.

3. Vodna centrala pri Breznu (Fresen) je približno 36 km zapadno Maribora in v istem obsegu, ko preje opisana centrala pri sv. Ožbaltu. Torej imamo tudi tukaj zopet približno 43.000 konjskih moči na razpolago.

Vsega skupaj imamo torej še ne izgrajenih okroglo 120.000 konjskih moči in všteti izgra-

jene centrale v Fali približno 155.000 konjskih moči razpoložljivih, katere še do danes nismo vzeli v našo gospodarsko kalkulacijo.

Pod Mariborom so na našem (slovenskem) ozemlju še štiri vodne stopnje Drave, katere čakajo gospodarske izgradbe. Te štiri vodne moči ne leže tako ugodno, ko preje opisane, a so vendar zelo vredne izkoriščanja in v učinknem oziru zelo izdatne!

Te vodne moči pod Mariborom so stopnji načrti z daljšimi kanalskimi izvodi, katere zahtevajo zaraditega tudi precej višje investicijske stroške za konjsko moč. Ako moremo računati za izgradnjo vodnih moči nad Mariborom po 600 kron na konjsko moč, moramo za vodne moči pod Mariborom postaviti najmanj 800 kron za izgrajeno konjsko moč. Te postavke temelje seveda na predvojnih kalkulacijah, ker edino te nam morejo nuditi jasno sliko o vrednosti in ekonomiji vodne moči. Današnja derutirana valuta, današnje nestalne in nepreračunane cene stavbinskega blaga, nepreračunljiva gradbena doba in nepreračunljive delavske mezde so nesposobni faktorji za pravo gospodarsko kalkulacijo.

Prvi dve vodni moči pod Mariborom sta bili koncesionirani od bivše državne železnice in sta projektirani za izrabo dveh stopenj v skupnem obsegu 50.000 konjskih moči. Lastnik te vodne moči je bilo torej železnično ministrstvo in ker je to kot konkurent na naši zemlji odpadlo, je nam ta vodna moč na prosto razpolaganje.

Politični pregled.

— Za nasilno glasovanje. Vojaški poveljniki v istrskih občinah in podobčinah so poklicali k sebi župane in vaške načelnike ter jim zabičali v izogib strogih kazni, da mora vsak zbrati svoje vaščane, ki bodo morali podpisati izjavo, da hočejo priti pod Italijo. Toda vsi hrvaški in slovenski župani so to zahtevo brez pomisleka in z vso odločnostjo odbili, s povdankom, da bi se temu nikdar ne uklonili.

— Tirolci proti okupaciji Tirolske po Italijanih. LDU. Inomost, 7. marca. (DunkU.) Nemški Južni Tirolci so zborovali dne 5. t. m. v Inomostu in pri tej priliki odločno protestirali proti okupaciji njihove domovine po Italijanih.

— Stavka šlezskih rudarjev. LDU. Beuthen, 7. marca. (DunkU.) Stavka zgornje šlezskih rudarjev se je danes razširila. Stavkajo v 15 rudokopih.

— Narodna skupščina v Weimarju. LDU. Nauen, 7. marca. (Brezlično.) V narodni skupščini v Weimarju se je odložila interpelacija nemške ljudske stranke glede na preprečenje francoske agitacije v Pfalciji, ker vlada še ni pripravljena na odgovor. Dva poslanca nemške ljudske stranke sta interpelirala, kako se more s pravicami Nemčije do severnega Šlezvika spraviti v sklad izjava ministra za zunanje stvari, da naj severni Šlezvik odločuje z glasovanjem o pripadnosti k Danski. Vladni komisar grof Wedel je odgovarjal, da je po sprejetju Wilsonove mirovne pogodbe bila vlada lojalna dolžna. Wilsonova načela priznati tudi za severni Šlezvik. Privolitev v glasovanje pa še ne pomenja odstopov dežele. Na interpelacije o zagotovitvi prehrane v Nemčiji je javil ministrski predsednik Scheidemann, da bo odgovoril v pondeljek. Nato je sledilo prvo branje zakonskega načrta o socializaciji in zakonskega načrta o premogovnem gospodarstvu. Minister Wissel je v svojem govoru povdarjal, da je nemška dežela bolna. To se more reči o vsem narodu kakor tudi o posameznikih, kar je posledica prenapetosti moči. Zanj ima za posledico onemoglost, nestrpnost in neutemeljena nasprotstva. Vlada pa mora ostati napram neizvršljivim željam trda. V vojni bi se morali interesi posameznikov podvreči skupnosti. Gospodarsko življenje pa je bilo uničeno vsled gojitve dobičkaželjnosti posameznikov. Toda sedaj hoče tudi ljudstvo, da se izvede misel skupnih interesov. Politični prevrat je vzbudil v ljudstvu upanje, da se bo v bodočnosti uresničil tudi njegov gospodarski ideal.

— Konec stavke v Berlinu. LDU. Berlin, 7. marca. (DunkU.) Berlinske stavke je smatrati dokončanim. Vse vplivne osebe so si v svesti, da ne preostaja drugega, kakor stavko končati. Tudi funkcionarji neodvisnih v velikem berlinskem delavskem svetu so se pod pritiskom dejstev prilagodili temu naziranju. Skupno zborovanje veliko berlinskih delavskih svetov je sklenilo danes, da naj se stavka konča pod nastopnimi pogoji: 1. Nobenih preganjanih. 2. Odpoklic vojaštva iz zasedenih okrajev. 3. Opustitev onih, ki so bili zaradi stavanja zaprti. 4. Odpoklic prostovoljnih čet iz Berlina.

— Stavka na Španskem. LDU. Madrid, 7. marca. (DunkU.) »Agence Havas« poroča: Zveza delavcev je sklenila stopiti v stavko. V Kataloniji napreduje stavkarsko gibanje. V Salamanki bo izbruhnila stavka dne 10. t. m.

Boj proti draginji.

»Jugoslovanski Ekonomista« z dne 5. t. m. prinaša članek z gorjnim naslovom. Članek se v glavnem zadržuje v osemurni delavnik in piše proti »pretiranim« plačam delavstva. Za mero dnevne plače delavstva si je gospod članek vzel kar svoto 30 KI S to mero tudi primerno operira v svojem sofisticirani sklepanju! Ostro kritikuje permanentne skupščine proti draginji, ki se bodo obdržale v Zagrebu in jih imenuje največje zlo, ki bo dovedlo do tega, da bo ljudstvo ostalo nago, boso in lačno ter da pride na ta način gotovo vlekakapital na krmilo! Produkcija bo propadla vsled osemurnega dela in vsled pretiranih delavskih plač. — Kdor je ta članek napisal, gotovo nima niti pojma, kaj pomeni danes vzdrževati z dnevnim zaslužkom od 10—20 K, ali pa še manj, samega sebe, kaj šele hraniti, oblačiti, obuvati, celo družino, plačevati stanarino itd.! Članek je pisal precej »logično« ali ni mu prišlo na misel dejstvo, da je delavstvo zahtevalo zvišanje plače šele, ko je bila draginja že tu in ko mu ni bilo več možno živeti poštenega človeškega življenja in da ni bilo ravno narobe t. j., da bi vsled podražanja dela nastala draginja! Tudi se gospod ekonomist za trgovske žepce, ki je članek spisal, ni spomnil, da bi življenju trgovcev, ki imajo gotovo vsi na tisoče imetja, ne pretirano ravno poguba, če bi nehali s svojim poljubnim naviljanjem cen, ampak da bi delavskemu stanu, tako fizičnemu kot duševnemu, pretila življenska poguba, če bi delavstvo vedno za kakih 4—8 K in morda še celo po 10—15 K dnevno! Mi pa pravimo: da se odpravi neznosna draginja, morali bodo ravno naviljanci cen in trgovci utrpeli »škodo«, pa če jim je drago ali ne! Slišali pa še tudi nismo, da bi trgovci v dobi današnje draginje obubožali, ampak slišali smo že, da rasejo trgovcem hiše kot gobje po dežju!

Splošna železničarska organizacija za Jugoslavijo podružnica Spodnja Šiška, sklicuje sestanek vseh vpokojencev državne železnice dne 11. t. m. v gostilni gospoda Jemca vulgo Stirn v Spodnji Šiški ob pol 6. uri zvečer. Dnevni red: Pogovor glede izplačevanja pokojnine, draginskih doklad in glede nezgode. Pogovor je važen. Pridite vsi in prinesite zadnje odrezke s seboj!

Dnevne vesti.

— Kakšni ljudje so še v Nemčiji. Zločini, ki jih je povzročil Viljem s to vojsko vsemu človeštvu, se nekaterim ljudem v Nemčijo ne zdijo Bogve kako veliki; da, Viljemu bodo imeli celo za nedolžnega pri vsej stvari. K temu naj priča to, da se je ustanovila v zadnjem času zveza nemških mož in žena ki naj — obvaruje svobodo in življenje ex cesarja Viljema Zadnjega. Zveza, ki šteje 300.000 članov, je že poslala v njihovem imenu minoli teden vsem poslancem nemškega narodnega predstavništva, prošnjo da naj se nikar ne izroči Viljema Zadnjega ententi.

— Deželna vlada za Slovenjo je Kranjski industrijski družbi na Jesenicah nakazala 25 vagonov premoaga, da vzdržuje obrat. Obenem se je poslanika Hrbarja v Pragi brzojavno naprosilo, da izposluje pri čehoslovaški vladi dovoljenje za izvoz železa.

— Barake pred obrtno šolo v Ljubljani je dala deželna vlada na razpolago poverjeništvu za socialno skrb. Tam bodo nastanjene sedaj protezne delavnice in pisarne »Komisije za preskrbo vračajočih se vojninkov«.

— Zdravilišče za tuberkulozne na Goliniku pri Trzinu. Komisija za preskrbo vračajočih se vojninkov je 1916. kupila posestvo Golinik pri Trzinu, da zgradi ono zdravilišče za tuberkulozne, katerih število je vojno strašno pomnožila. Bivše avstrijsko ministrstvo za notranje zadeve je v ta namen že izplačalo »Društvu za boj proti jetiki« znesek 150.000 K. Načrte je izdelal znani strokovnjak graški profesor Ludovik Theyer, ki je izdelal tudi načrte za zdravilišča Hörgas in Alland. Stavba je zamišljena kot ljudsko zdravilišče, ki bo imelo 72 postelj za moške, 69 za ženske in sanatorij 58 posteljami, skupno tedaj 199 postelj. Zdravilišče bo imelo tudi lastno ekonomijo. — Komisiji za preskrbo vračajočih se vojakov je deželna vlada dovolila, da izbere v skladiščih demobilizacijskega blaga razne gradivo, opravo, aparate itd. proti primernim cenam. Vse to se bo uporabilo za zdravilišče za tuberkulozne na Goliniku pri Trzinu.

— Odslovljeni nemški notarji. Vsled sklepa deželne vlade z dne 5. marca se odslove naslednji notarji Julij Thurn v Ljutomeru, Janez Rabitsch v Velikovcu in Jožef Miris v Šoštanju.

— Zaplemba zlatega denarja. Dne 4. t. m. je policija v Koprivnici na Hrvaškem zaplenila nekí dvojici veliko množino zlatega denarja in več kosov ameriškega papirnatega dolarjev. Skupna vrednost zaplenjenega zlatega in papirnatega inozemskega denarja znaša 300.000 kron. Ta čedna dvojica je hotela to premoženje utirati na Madžarsko.

— Durštvo zasebnih uradnikov in uradnic v Ljubljani poziva one ljubljanske člane, ki so se prijavili v oblike, da se takoj zglaste v društveni pisarni, da pre-

mejo nakaznice. Obenem se sporoča članom, da se razdeljuje sladkor, in sicer pridejo na vrsto člani od št. 490 dalje, bivajoči v Ljubljani. Vsak član dobi 2 kg, kar stane 13 K. Brez članske izkaznice se ne dobi sladkorja. Kdor ga do 15. t. m. ne odvzame, ga kasneje ne dobi.

Pokojninsko zavarovanje nameščencev. Vse službodajalce, ki imajo pokojninskemu zavarovanju zavezano nameščence, opozarjamo ponovno na naredbo poverništva za socialno skrbstvo o pokojninskem zavarovanju nameščencev (Uradni list z dne 18. februarja 1919). Po tej naredbi morajo službodajalci predložiti politični oblasti I. stopnje (okrajnemu glavarstvu oziroma magistratu) zadnje še veljavne odloke o zavarovalni dolžnosti in o predpisu premij, oziroma odloke o izpremembi vrstitev v plačne razrede (Bescheid über die Versicherungspflicht und die Verschreibung von Prämien oziroma Bescheid über die Gehaltsklasseneinreihung). Dogaja se, da nekateri pošiljajo te listine naravnost pokojninskemu zavodu v Ljubljano. To zavodu delo zelo otežuje.

Zavarovanje delavcev zoper nezgode. Nekateri nezgodnemu zavarovanju zavezani podjetniki pošiljajo v Uradnem listu z dne 20. februarja 1919 zahtevane listine naravnost zavarovalnici zoper nezgode v Ljubljano, dokim je v dotični odredbi (štev. 364) izrecno predpisano, da je potrebne listine (uvrstitvene odloke, prijave obratov, izjave o plačani premiji) pošiljati političnim oblastim I. stopnje. Te oblasti skrbijo za to, da vsi delodajalci izvršijo svoje dolžnosti — in zato je potrebno, da te oblasti prve dobe te listine v roke.

Vpokolencem državne železnice, ki pokojnin izpenzijskega in provizijskega zaklada bivših avstrijskih državnih železnic še niso dobili od ravnateljstva za proge državno-železniške družbe na Dunaju, kateremu je bilo poverjeno likvidovanje in nakazovanje ter preskrba potom bivše c. kr. poštne hranilnice in kjer jih je podpisano ravnateljstvo opetovano urgiralo, bo odslej izplačevalo ravnateljstvo železnic kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani te pokojnine od 10. marca 1919 naprej po tukašnji poštne hranilnici, ker je pokrajinska vlada sedaj dovolila za ta ukrep potrebni kredit.

Izgubila so je zelena denarnica v obliki notesa z vsoto denarja na poti od Resljeve ceste do Frankanske cerkve. Pošten najditelj naj jo odda v upravi napreja.

Slovenski strokovni kongres preložen.

Zaradi nejasnega političnega položaja moramo po svetu več naših zaupnikov.

Možni strokovni kongres v Ljubljani na nedoločen čas. V nedeljo, dne 16. in ponedeljek, dne 17. t. m. se to v Ljubljani ne bo vršil kongres, pač pa bomo organizacije obvestili o pravem času, kdaj se bo vršil.

Jasno je, da moramo imeti na strokovnem kongresu jasen političen položaj, ki je v trenutku kritičen, da smo uravnati svoje taktiko in svoje realno delo čim primerno tudi v strokovnih organizacijah. Pomno do tedaj naše delo v strokovnih organizacijah, za če danes je očito, da nas čakajo najhujši boji za najprimitivnejše pravice. Naše organizacije so se razvile; utrdimo in povečajmo jih še! Resnoba nam nalaga ta ukrep, zato Vas prosimo, da ga bimate blagohotno na znanje.

V Ljubljani, dne 10. marca 1919.

Potejan.

I. Milnar.

Seja socialno-demokratskega kluba v državnem vjeću.

LDU. Beograd, 8. marca. (JDU.) Klub jugoslovenskih socialno-demokratskih poslancev v narodnem predstavništvu se je sestel 6. marca t. l. v Beogradu za enakopravne predsednike izbral Vilima Bukarja, Vaso Kneževića ter Josipa Petejana. Za klubova člana sta izbrana dr. Dragotin Lončar in dr. Milan Sebe. V klubu so zastopane Jugoslovanska socialno-demokratska stranka (Ljubljana), socialno-demokratska stranka Hrvatska in Slavonija ter Srbsko-bunjevski socialno-demokratski agitacijski odbor (Novi Sad).

V isti seji se je konstatiralo, da sklicuje uprava srbsko soc. dem. stranke brez prejšnjega sporazuma z jugoslovenskimi odbori zgoraj navedenih strank za 21. april kongres jugoslovenskih soc. dem. organizacij v Slavoniji in da je s tem jasno in odkrito započela razhajanje do sedaj edinstvenega socialističnega proletariata na jugoslovenskih tleh. To namero potrjuje proklamirana ustavotvorna skupščina, v katerem z izkrivljenimi izmišljenimi navedbami napada gorenje stranke.

Spričo tega je klub sklenil glavnim odborom svojih strank predložiti, naj se za 21. april v Zagreb sklicuje zvezni kongres, na katerem naj se izvrši ujedinjenje zastopanih strank, na stalšču razredne borbe proti vladni stojišču organizacij ter demokratske in parlamentarne akcije socialne demokracije.

Dopisi.

Skofja Loka. Pred nekaj časa je prišlo med tukajšnjim postajnim mojstrom Malgajem in prožnim delavcem sodrugom Kovačem do malega prepira, v katerem se je očitalo sodrugu Kovaču, da je za časa demobilizacije rekviriral od vojaščine razno blago, na kar se je bajje Kovač izrazil, da so le postajni uslužbenci rekvirirali, ne pa on. Seveda gospod, imenovan od delavcev »lepi Malgaj«, je to povedal na postaji. G. Kramaršič se je čutil užaljenega in je vložil proti sodrugu Kovaču tožbo radi žaljenja časti in pozval »lepega Malgaja« za pričo. Dne 27. m. m. se je vršila razprava, in ko je sodrug Kovac g. sodniku obrazložil, da sploh Kramaršiča niti omenil ni, in ko se je sodnik izrekel, da ne najdo nobene krivde s. Kovača, se je možakar razkoračil in prav po salomonsko odrezal: Ali obsojen mora biti! Meni je ravnateljstvo tako namignilo, in sicer mora plačati 50 kron za našo »Zvezo Jugoslovanskih železničarjev! Toraj tako slabo vam že gre, da hočete bogateti na račun ubogih delavcev? Ravnateljstvo gotovo kaj takega ni storilo! Sodrug Kovač je bil seveda oproščen. Delavci, to naj vam bo v svarilo, da za vas ni mesta drugod, kot v socialno-demokratski organizaciji, ker le ta je zastopnica in zaščitnica delavstva!

Celje. Dne 5. marca so imeli porcelanski delavci v Libojah svoj občni zbor. Sodrug Marn je v enournem govoru razložil pomen strokovne ter politične organizacije. Delavci in delavke so ga pazno poslušali in mu večkrat živahno pritrdjevali. Pri raznoterostih je padla marsikatera trda beseda proti izkoriščevalcu delavstva, kajti tam zasluži najboljši delavec, ki je 10 do 15 let v tovarni, 8 kron; poprečna dnevna plača je 6 do 7 kron. Učenci imajo na dan 2 K 40 vin. Ali niso to sramotne plače? — Ustanovila se bo tudi v kratkem času politična organizacija, h kateri bodo pristopili tudi mali kmetje, katerih je tukaj veliko. — V odbor strokovne organizacije so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Avgust Dosedla, predsednik; Franc Kos, blagajnik; Franc Dosedla, zapisnikar; Janez Dosedla in Barba Kancian, preglednika; Ferd. Pajk in Jožefa Šuster, odbornika.

Rajhenburg. Ker se še ni ničesar bralo o shodu, ki ga je tu imela krajevna skupina politične in strokovne železničarske organizacije dne 23. m. m., naj sledi kratko poročilo o tem shodu. Predsedoval je sodrug železničar Pondelak. Poročal pa je sodrug Kopač iz Ljubljane. Opisal nam je v jasnih besedah razmere, ki so nastale vsled vojne in obrazložil delovanje naše buržoazije, ki se je iz stare liberalne prerodila v demokrate! Socialno-demokratska stranka se zvesto drži svojega mednarodnega programa in se odkrito bori za osvobodjenje proletarijata, delavskega stanu in malega kmeta, izpod železnih spon materijelnega in duševnega suženjstva današnjega družabnega reda. Razkril nam je vzroke neznosne druginje, opisal žalosten položaj ljudstva, ki ga izkoriščajo odedruhi, verižniki itd. Marsikaj je ljudem znano o slabih naših aprovizacijah, krivičnih županstvih, vojnih dobčkarjih in raznih inštitucijah. Tudi militarizem nam na vse strani škoduje. Ali ni še bilo dosti škode za vse narode, ki jo je ravno militarizem povzročil! In ali ne vzdržuje in strahuje ljudstvo s tem nasilnim sredstvom mase ljudstva buržoazija? Koliko milijonov se potroši za take stvari! Da bi se pa zboljšalo obupno stanje delavstva, ki v vsakem oziru največ trpi, za to ni denarja! Sodrugi, prijatelji, socialna demokracija edina in samo ona zastopa koristi in svete pravice proletarijata, zato se vsi organizirajte v njej, berite naše liste in naše brošure! Poslušalci so govor resnobno odobraval. Sodrug Pondelak je nato še enkrat opozoril na govor sodruga Kopača. Vsak naj raznaša tá pravičen glas med svoje znance in prijatelje, nikdo naj o tem ne molči! Sodrug Danko se je zahvalil sodrugu Kopaču za njegova izvajanja in še enkrat omenjal veliko važnost in potrebo političnih in strokovnih organizacij. Nato se je sestavil odbor, potem pa so se zborovalci mirno razšli.

Iz stranke.

Seja izvrševalnega odbora jutri ob 8. uri zvečer v upravi »Napreja«.

Umetnost in književnost.

Repertoar Narodnega gledališča. Dramsko gledališče. V ponedeljek, dne 10. t. m. ostane gledališče zaprto. — V torek, dne 11. t. m. ob pol 8. zvečer H. Ibsena »Strahovi« za abonement »A«. — V sredo, dne 12. t. m. ob pol 8. zvečer »... ulica štev. 15« uradniška predstava izven abonementa. — V četrtek, dne 13. t. m. H. Ibsena »Strahovi« za abonement »C«. — Operno gledališče: V ponedeljek, dne 10. t. m. ostane gledališče zaprto. — V torek, dne 11. t. m. ob pol 8. zvečer »Boheme« za abonement »B«. — V sredo, dne 12. t. m. ob 4. popoldne »Mamselle Nitouche« izven abonementa za p. n. občinstvo iz dežele. — V četrtek, dne 13. t. m. ob pol 8. zvečer »Boheme« za abonement »A«.

P. n. abonementi! Oni gg. abonenti, ki so svoječasno plačali le polletni abonma, a se nameravajo abonirati

tudi za drugo polovico sezone, se prosijo, da se vsaj do srede, t. j. 12. t. m. zglase v gledališki pisarni (soba štev. 6) v svrhu dviga tozadevnih vstopnic.

Iz Nemčije.

Sporazum med stavkujočimi in vlado.

LDU. Berlin, 8. (ČTU.) Sporazum med vlado in Weimarju in vodstvom stavke se je dosegel na nastopni podlagi: 1. Delavski sveti se načeloma pripoznajo za gospodarska zastopstva delavcev, v svrhu kontrole in ureditve razdelitve blaga. Za vse industrijalne stroke se ustanove delavske zadruga, pri katerih bodo sodelovali vodje obratov, nameščenci in delavci ter organizacije delodajalcev in delojemalcev. 2. Ustvari se enotno demokratično pravo delavcev. Zakon o tem se takoj predloži narodni skupščini. 3. Socializacija premogarstva se bo ob navzočnosti izvedencev in delavskih svetov takoj pričela. 4. Vsa po kazenskem zakonu kazniva dejanja bodo sodila tudi pri vojaških osebah meščanska sodišča.

Zakaj je izbruhnila stavka.

LDU. Berlin, 9. (Brezžično.) O končani splošni stavki je zvedelo berlinsko prebivalstvo v petek zvečer, ko so zopet vprostavili telefonični obrat in promet na podzemski železnici. Tudi črkostavci in tiskarji so z delom pričeli. Promet cestne železnice je bil v soboto zvečer še zelo omejen, vendar pa je opaziti na cestah že vsakdanje lice. Pri natančnem preiskanju zadnjih izgredov se je ugotovilo, da je splošna stavka berlinske delavce presenetila: večina delavcev je bila proti stavki. Radikalni elementi, ki so bili bolj zavzeti za špartakovske nemire, kakor pa za mirno delo, so stavili nebroj zahtev v gospodarskem in političnem oziru, kakor demokratizacijo obratov, svobodno delavsko pravo, socializacijo velikih industrijalnih podjetij in prevzetej premogovnega sindikata v roke države. Klub temu, da je vlada še pred izbruhom splošne stavke sprejela odobrujoč skoraj vse zahteve, so vendar radikalni elementi uprizorili splošno stavko, zahtevali vpostavitve revolucionarnega tribunala in sklenitev takojšnjega miru s sovjetsko vlado, da se s tem omogoči spojitve z ruskimi boljševiki.

Boji v Berlinu.

LDU. Berlin, 9. (DunkU.) Šnoči so Špartakovci zasedli predmestje Lichtenberg. Vdri so v poslopje straže I. okraja in prema gall stražo. Ustrelili so vse častnike in podčastnike. Število žrtev še ni znano. O tem dogodku javlja »B. Z. am Mittag«, da so Špartakovci ustrelili približno 60 kriminalnih uradnikov. Usmrtili so tudi več drugih oseb. Včerašnji po ulični boji so trajali pozno v noč. Vladne čete so zasedle oporišča Špartakovcev. Poveljniki vladnih čet zagotavljajo, da obvladajo položaj. Včera popoldne so vladne čete zasedle pivovarno »Böttzow«. Tudi v Moabitu je prišlo večeraj do krvavih bojev. Boji so trajali pozno v noč. Več oseb je bilo mrtvih ali težko ranjenih. — Promet cestne železnice v Berlinu se še ne bo vzpostavil, ker se ravnateljstvo cestne železnice in nameščenci pri včerašnjih pogajanjih niso mogli sporazumeti. Delavci berlinskih elektrarnic so zopet pričeli delo, ravno tako tudi nastavljeni železnice.

Rudarska stavka se veča. — Obsedno stanje nad premogovnim ozemljem.

LDU. Berlin, 9. (Brezžično.) V Neukölnu je moštvo republikanskih straž svojo lastno vojašnico oropalo ter potem odkorakalo po ulicah. V drugih delih mesta stoje špartakovci za barikadami in poleg njih tatovi in roparji. Težke topove so naperili v Friedrichshafnu proti trdnjaskemu poslopiju pivovarne, katerih ogenj dirigirajo letalci, ki na drugi strani sami napadajo z bombami. Ker je vlada prišla na sled nakopičenja orožja v rokah civilistov, je odredila, da morajo vladne čete vse mesto preiskati po skrivnih zalogah orožja. Velikoberlinski delavski sveti so sklenili, da naj vsi delavci v delavnicah tajno glasujejo, ako so za to, da se delo v tovarnah zopet započne ali ne. Tudi socialni demokratje podpirajo to zahtevo. V Rudirskem okraju se je število stavkujočih rudokopov pomnožilo od 6900 na 12.600. Špartakovski elementi podpirajo stavkarsko gibanje. Položaj je jako napet. Zapovedljajoči general šestega armadnega zbora je v soglasju z breslavskim narodnim svetom in osrednjim svetom šlezjske pokrajine odredil obsedno stanje nad več krajev premogovnega ozemlja.

